

Vergaderjaar 2014–2015

33 694

Internationale Veiligheidsstrategie

Nr. 7

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, VAN DEFENSIE EN VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 november 2014

Eén van de speerpunten van dit kabinet is de geïntegreerde benadering. Deze brief beschrijft hoe het kabinet hier invulling aan geeft, als toegezegd in het notaoverleg over het Budget Internationale Veiligheid (BIV) van 11 november 2013 (Kamerstuk 33 750 V, nr. 55). Daarnaast beschrijft de brief hoe het BIV in 2014 wordt aangewend (zie ook Kamerstuk 33 750 V, nr. 76). Deze brief gaat ook in op de moties Sjoerdsma Kamerstuk 33 750 XVII, nr. 34), Van Laar (Kamerstuk 33 750 XVII, nr. 14), Van Oijk/Sjoerdsma (Kamerstuk 33 750 XVII, nr. 13) en de toezegging uit het algemeen overleg over het Veteranenbesluit van 6 maart jl. (Kamerstuk 30 139, nr. 133) over de financiering van de (na)zorg van veteranen uit het BIV.

Eerst wordt ingegaan op wat de geïntegreerde benadering inhoudt. Vervolgens wordt uiteengezet hoe de geïntegreerde benadering wordt uitgevoerd. De gezamenlijke inzet wordt geïllustreerd aan de hand van voorbeelden van inzet in voor Nederland prioritaire regio's.

De geïntegreerde benadering

De geïntegreerde benadering beoogt duurzaam herstel van stabiliteit en veiligheid door de aanpak van zowel het conflict zelf als de onderliggende oorzaken. Hiermee kan de basis worden gelegd voor structurele politieke, sociale en economische ontwikkeling. Voor een effectieve (en tijdige) aanpak van conflictsituaties en fragiele staten is het van belang dat gebruik wordt gemaakt van diplomatieke, militaire en ontwikkelingsinstrumenten. Hierbij wordt gezocht naar zo doeltreffend mogelijke combinaties van instrumenten en actoren om veiligheid en stabiliteit in fragiele staten en conflictgebieden te bevorderen. Deze zijn bij voorkeur gebaseerd op een gezamenlijke visie die voortkomt uit een gedeelde conflictanalyse. Naast diplomatieke, militaire en ontwikkelingsactoren kan ook het bedrijfsleven een rol spelen bij het bevorderen van veiligheid en stabi-

liteit; met het creëren van banen en inkomsten kan worden bijgedragen aan stabiliteit.

Nederlandse bijdragen worden zo goed mogelijk ingebed in een internationaal kader waarbinnen op geïntegreerde wijze aandacht is voor bestuur, veiligheid en ontwikkeling, ook op de langere termijn. Nederland draagt alleen bij als het een meerwaarde kan leveren en als de bijdrage past binnen de eigen beleidsprioriteiten. Dit kan betekenen dat Nederland niet altijd al zijn instrumenten inzet of niet allemaal tegelijk; de Nederlandse bijdrage kan ook een van de dimensies beslaan, als onderdeel van een groter, geïntegreerd geheel.

Lokaal eigenaarschap is van groot belang, en vroegtijdig betrekken van lokale actoren cruciaal. Lokale partners moeten in staat worden gesteld om zelf verantwoordelijkheden te dragen, waarbij zo nodig ontbrekende capaciteit wordt opgebouwd. Ook moeten lokale autoriteiten worden aangemoedigd om een lange termijn planning te maken, waarbij ze zelf verantwoordelijk worden voor de veiligheid, rechtsorde, en de sociale, economische en politieke orde in hun land.

De geïntegreerde benadering wordt vormgegeven vanuit verschillende beleidskaders: de Internationale Veiligheidsstrategie (IVS), het Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid (in het bijzonder het speerpunt Veiligheid & Rechtsorde, V&R), de kamerbrief over het BIV van juli 2013 (Kamerstuk 33 400 V, nr. 149) en de nota «In het belang van Nederland». Zowel de internationale verantwoordelijkheid van Nederland als nationale veiligheids- en economische belangen spelen een rol in de afwegingen die gemaakt worden.

Om de geleerde lessen recht te doen, is de Leidraad Geïntegreerde Benadering opgesteld (Kamerstuk 31 787, nr. 11).

Internationale dimensie

Internationale organisaties (NAVO, VN, EU) hebben de geïntegreerde benadering als concept omarmd. Nederland heeft daarbij in alle gevallen een zeer actieve rol gespeeld en zet zich in voor een verdere uitwerking binnen deze organisaties. De VN heeft de nexus tussen veiligheid en ontwikkeling vastgelegd in het *United Nations Secretary-General Kofi Annan Millenium Report* uit 2011. De EU heeft in december 2013 een gezamenlijke Mededeling uitgebracht over de EU-inzet in crisisgebieden¹. De NAVO heeft het «Strategisch Concept» daterend uit 2010. De vertaling naar de praktijk verschilt per organisatie en per situatie. Veel initiatieven richten zich nog te veel op het (interne) planningsproces en minder op de interactie tussen verschillende actoren in het veld. VN-missies zijn vaak al wel pluriform van aard, met een combinatie van civiele en militaire elementen (MINUSMA, MONUSCO) die de kans op interactie tussen de civiele en militaire actoren in het veld vergroot.

Samen met landen als het Verenigd Koninkrijk en Zweden, bepleit Nederland opstellen en gebruik van conflictanalyses, waarbij ook de rol van niet-statelijke actoren in kaart wordt gebracht. Daarbinnen benadrukt Nederland het belang van conflictsensitief werken, bij voorbereiding zowel als bij uitvoer. Door de goede nationale samenwerking, zowel in de planning als in de uitvoering van missies en operaties, heeft Nederland recht van spreken.

¹ Joint Communication to the European Parliament and the Council, «The EU's comprehensive approach to external conflict and crises», JOIN(2013) 30 final, 11 december 2013.

Gezamenlijke analyse en besluitvorming

Vanaf het eerste moment worden verschillende relevante actoren betrokken bij analyse van en besluitvorming over Nederlandse inzet in (dreigende) conflictsituaties en fragiele staten. De beleidsdoorlichting «Bescherming kwetsbare scheepsvaart nabij Somalië» toont het belang van vroegtijdige betrokkenheid van verschillende ministeries. In deze beleidsdoorlichting, gericht op het door Nederland gevoerde beleid voor de bestrijding van piraterij, wordt duidelijk dat er steeds meer verwevenheid is ontstaan tussen de verschillende departementen en beleids-terreinen. Op beleidsniveau werken de Ministeries van BZ, Defensie en V&J nauw samen. Dit brengt de verschillende perspectieven al in een vroeg stadium bij elkaar waardoor verschillende vormen van samenwerking en complementariteit kunnen worden gezocht. Daarnaast worden, waar mogelijk, ook het maatschappelijk middenveld en kennisinstellingen betrokken, bijvoorbeeld via het Kennisplatform Veiligheid en Rechtsorde.

SMO

De Stuurgroep Missies en Operaties (SMO) is het hoog-ambtelijke adviesorgaan dat de verantwoordelijke Ministers adviseert over alle Nederlandse bijdragen aan militaire, civiele en geïntegreerde missies en operaties. De SMO bestaat uit de ambtelijke top van BZ, BH&OS, Defensie (inclusief de Commandant der Strijdkrachten), V&J en Algemene Zaken. De SMO komt wekelijks bijeen.

Gezamenlijk opleiden en trainen

Hoewel de praktijk uitwijst dat de altijd zeer gemotiveerde deelnemers aan een missie elkaar in het veld zeker vinden, is het voor een succesvolle uitvoering van belang om voorafgaand de juiste randvoorwaarden te creëren. Hoe meer de betrokken actoren bekend zijn met elkaars cultuur, organisatie, werkwijze, sterktes en zwaktes, hoe beter de samenwerking.

Training

Het gezamenlijke opleiden en trainen gebeurt op drie niveaus:

- 1) Het missie-specifieke opwerktraject waarbij Defensie, BZ en eventueel V&J medewerkers gezamenlijk worden getraind;
- 2) Het structureel gezamenlijk oefenen, dus voordat een missie zich aandient;
- 3) Het ondersteunen van elkaars opleidingen zoals de officiersopleiding en de training van jonge diplomaten.

Betrokken ministeries werken aan nadere afspraken hierover, zoals aanbevolen in de Leidraad Geïntegreerde Benadering.

Experts

BZ, Defensie en V&J werken eveneens samen met de verschillende expertpools op het gebied van vrede, veiligheid en rechtsorde. Zo beschikt het Civiel-Militair Interactiecommando (CMI) van Defensie over een pool van reservisten die bij militaire en civiele missies kunnen worden ingezet. Via de Civiele Missie en Verkiezingswaarnemers (CMV) pool, onder beheer van BZ, worden civiele experts op het gebied van veiligheid, rechtsorde en conflictpreventie uitgezonden naar onder andere VN en EU-missies. Een verdere integratie van beide pools wordt beoogd. Dit jaar hebben voor het eerst medewerkers van BZ deelgenomen aan de jaarlijkse oefening Borculo van het CMI-commando.

Nederland werkt veel samen met internationale en lokale partners. Zo organiseert Nederland, samen met Spanje, sinds enkele jaren gender-trainingen voor militairen, politiemensen en diplomaten van verschillende Europese en Afrikaanse landen. Vertegenwoordigers van de VN, AU, OVSE en NAVO nemen ook deel. Deze training wordt in Nederland, Spanje en Kenia gegeven. Tevens steunt Nederland zowel financieel als militair het *Africa Contingency Operations Training and Assistance* (ACOTA) programma van het Amerikaanse *State Department*. Het doel hiervan is het versterken van de capaciteiten van Afrikaanse partnerlanden door training, zodat zij door de VN of Afrikaanse Unie (AU) gemandateerde vredesmissies in Afrika uit kunnen voeren. Daarnaast oefent de Nederlandse krijgsmacht in toenemende mate in, en samen met, Afrikaanse landen. Hierbij wordt, waar mogelijk, ook aandacht besteed aan capaciteitsopbouw van lokale partners, zoals in geval van de Nederlandse bijdrages aan de *African Partnership Station* (marine) en *African Partnership Flight* (luchtmacht) van het Amerikaanse *Africa Command* (AFRICOM).

Politie en Marechaussee

Naast militairen -inclusief de Koninklijke Marechaussee (KMar)- en diplomaten, neemt in toenemende mate ook de politie deel aan geïntegreerde missies. Hierin vervullen ze een belangrijke rol, bijvoorbeeld in MINUSMA, UNMISS, EULEX Kosovo en EUPOL Afghanistan. Een bijdrage van politie en marechaussee in de vorm van capaciteitsopbouw kan bijdragen aan de verbetering van de veiligheid van burgers in de betreffende landen. Bij de afweging of, en met welke omvang, de Nationale Politie deelneemt aan een missie spelen verschillende aspecten een rol. Zo vormt het operationele belang van de politie voor de bestrijding van georganiseerde transnationale criminaliteit in het gebied een belangrijke factor bij de afweging over de omvang en aard van de inzet.

Het kabinet beziet per missie met welke Nederlandse bijdrage de overgang van zorg voor veiligheid en stabiliteit door (buitenlandse) militairen naar de voorziening door een nationale politie, het best kan worden begeleid. Bijvoorbeeld, in Kunduz heeft Nederland met een geïntegreerde politietrainingsmissie geholpen de Afghaanse politie in staat te stellen om zorg te dragen voor de veiligheid voor burgers. Met het oog hierop is een (beperkte) voorziening opgenomen in het BIV voor KMar en/of politie, voor bijvoorbeeld gezamenlijke voorbereiding.

Gezamenlijke inzet

Het BIV is bedoeld om de geïntegreerde benadering verder te versterken door verschillende onderdelen uit één budget te financieren en daarover gezamenlijk te besluiten. Over de aanwending van het BIV wordt gezamenlijk besloten door de Ministers van BZ, BH&OS, Defensie en, waar relevant, V&J. Het BIV staat in 2014 op de begroting van BH&OS en vanaf 2015 op de begroting van Defensie. De wijze van besluitvorming verandert hierbij niet.

Het regeerakkoord onderstreept het belang van vredes- en crisisbeheersings-operaties voor ontwikkelingslanden en fragiele regio's met de instelling van het BIV. Voorbeelden van missies in 2014 zijn de Nederlandse inzet in UNMISS in Zuid-Soedan en MINUSMA in Mali, de EU-trainingsmissie Somalië en de anti-piraterijoperaties EU-Atalanta en NAVO-Ocean Shield. Het budget voor de crisisbeheersingsoperaties

betreft niet alleen de inzet in missies, maar ook de NAVO- en EU-contributies voor deze crisisbeheersingsoperaties. Dit zijn bijdragen aan de exploitatiekosten van crisisbeheersingsmissies die volgens een verdeelsleutel per lidstaat worden berekend.

Het BIV voorziet voorts in de financiering van activiteiten die de inzet ondersteunen. Hierbij kan het gaan om de inzet van *enablers* zoals transportvliegtuigen² en nazorg van militairen³, maar bijvoorbeeld ook om de beveiliging van diplomaten en ambassades in gebieden waar dat noodzakelijk is.

Moties

Op basis van de principes van de geïntegreerde benadering, passen de activiteiten die uit het BIV worden gefinancierd binnen een bredere aanpak van een conflict. Er wordt gekeken naar militaire en politieke aspecten, waarbij het uitgangspunt is dat de activiteiten uit het BIV ontwikkelingsrelevant zijn en bijdragen aan het oplossen van problemen in een land of regio. Specifieke details over de inzet op de verschillende beleidsterreinen en de rol en verantwoordelijkheden van de verschillende – Nederlandse en internationale – actoren worden meegenomen in de afzonderlijke artikel-100 brieven, indien de inzet een artikel-100 brief vergt. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de motie Sjoerdsma (Kamerstuk 33 750 XVII, nr. 34).

Zoals verzocht in de motie Van Laar (Kamerstuk 33 750 XVII, nr. 14) is het belangrijk om iedere inzet te plaatsen in de context van een lange termijn visie op vrede en veiligheid in de desbetreffende regio. Een militaire missie is idealiter zo kort mogelijk, maar moet wel voorzien in de randvoorwaardelijke veiligheid om de ontwikkelingssamenwerking, die op de lange termijn is gericht, mogelijk te maken. Beide perspectieven vullen elkaar aan. Door ze bij elkaar te brengen kan ook rekening worden gehouden met de behoeften om lokale capaciteit op te bouwen en de rechtsstaat te versterken. Veelal nemen organisaties zoals de VN of de EU het voortouw bij het formuleren van een lange termijn strategie, waarbij Nederland actief betrokken is.

De geïntegreerde benadering is essentieel voor de uitvoering van VN Veiligheidsraadresoluties 1325 en 1820 inzake de positie van vrouwen en meisjes in een conflictsituatie. In lijn met de motie Van Ojik/Sjoerdsma (Kamerstuk 33 750 XVII, nr. 13) wordt bij alle mandaten voor Nederlandse militaire inzet en BIV-activiteiten gezocht naar mogelijkheden om invulling te geven aan genoemde resoluties. Nederland heeft een Nationaal Actieplan 1325 opgesteld en helpt andere landen om dit ook te doen, zoals Afghanistan. Gender is voorts een van de aspecten die onderdeel uitmaakt van het Toetsingskader. Het kabinet heeft de ambitie om internationaal voorloper te zijn en te blijven op dit onderwerp.

Hieronder volgt een aantal voorbeelden hoe de geïntegreerde benadering wordt vormgegeven in het veld. Deze illustreren hoe activiteiten gericht op veiligheid en stabilisatie tegelijkertijd ontwikkelingsrelevant kunnen zijn en bijdragen aan een lange termijn aanpak, inclusief de positie van vrouwen en meisjes.

² Voor missies wordt regelmatig gebruik gemaakt van de C-17, C-130 en KDC-10 transportvliegtuigen.

³ Dit is in overeenstemming met de aanscherping van de HGIS-afspraken over de financiering van crisisbeheersingsoperaties (Kamerstuk 32 733, nr. 7 van 13 juni 2012), waarin al is aangekondigd dat zorg en nazorg ten laste van de HGIS zouden worden gebracht.

Mali/Sahel

Nederland levert een bijdrage aan de geïntegreerde VN-missie MINUSMA -zowel aan de militaire, als aan de civiele component-, die de Malinese overheid begeleidt op weg naar veiligheid en stabiliteit. Daarnaast levert Nederland bijdragen aan de EU-trainingsmissie (EUTM Mali) voor de training en opleiding van militairen, aan UNWOMEN voor het geven van gendertraining aan het Malinese leger en politie en aan het *Centre for Civilians in Conflict*, dat opkomt voor burgers die getroffen worden door het militair ingrijpen. De bilaterale ontwikkelingssamenwerking sluit hierop aan, met een programma gericht op ondersteuning van politie- en justitiehervorming. De flankerende activiteiten, die onder andere bestaan uit hervorming van de veiligheidssector, bevorderen het lange termijn perspectief doordat lokale capaciteiten worden versterkt en mogelijkheden ontstaan voor een «exit» van de missie.

Aangezien het conflict in Mali zijn weerslag heeft op de gehele veiligheids-situatie in de regio, wordt ook het *Maritime Analysis and Operations Centre – Narcotics* (MAOC-N) ondersteund. Dit onder andere door Nederland opgerichte centrum, gevestigd in Lissabon, richt zich op het bestrijden van drugssmokkel over zee en door de lucht van Latijns-Amerika naar Europa en Afrika. MAOC-N wil een bijdrage leveren aan de capaciteit en weerbaarheid van West-Afrikaanse landen tegen drugs-smokkel en daarmee samenhangende georganiseerde criminaliteit.

Afghanistan

De Nederlandse geïntegreerde politiemissie in Kunduz is voltooid, maar de internationale gemeenschap heeft nog steeds een geïntegreerde inzet in Afghanistan. Nederland maakt hier onderdeel van via financiële en personele bijdrages. Nederland draagt bij aan het *Law and Order Trustfund Afghanistan* (LOTFA), waarmee UNDP de Afghaanse politie helpt hervormen en haar capaciteiten opbouwt (door middel van salarisadministratie, materieel en trainingen). Tegelijkertijd draagt Nederland via het *NAVO Afghan National Army Trustfund* (ANA-TF) bij aan de capaciteitsopbouw van het Afghaanse leger. Nederland levert daarnaast verschillende militaire en civiele adviseurs aan bijvoorbeeld de *European Union Police Advisory Mission to Afghanistan* (EUPOL) en de *UN Assistance Mission in Afghanistan* (UNAMA). De steun via verschillende (internationale en nationale) kanalen bij het werven en trainen van politievrouwen, het ontwikkelen van *community policing* en versterking van democratische controle over de politie ondersteunen de groeiende zelfredzaamheid van de Afghaanse overheid bij de handhaving van de rechtsorde en veiligheid. Voor de bredere wederopbouw van het land, steunt Nederland het *Afghan Reconstruction Trustfund* (ARTF) van de Wereldbank, waaruit uiteenlopende OS-projecten worden gefinancierd. Daarnaast heeft Nederland een bilateraal ontwikkelingsprogramma, dat voor de lange termijn aan Afghanistan is geëncommitteerd. Buiten bovengenoemde bijdragen zijn vier, inmiddels teruggekeerde, Nederlandse F-16s nog een jaar actief geweest voor ISAF in Afghanistan na hun inzet tijdens de Kunduz politiemissie. In de tweede helft van 2014 zal Nederland de voorbereidingen gaan uitvoeren voor haar bijdrage aan de NAVO-missie *Resolute Support* (RS), als opvolger van ISAF waar Nederland sinds 2002 een bijdrage aan levert. RS is gericht op het trainen, adviseren en assisteren van de *Afghan National Security Forces* (ANSF) vanaf januari 2015.

Somalië/Hoorn van Afrika

Piraterij blijft één van de problemen voor veiligheid en stabiliteit in de Hoorn van Afrika. De maritieme missies *Atalanta* van de EU en *Ocean Shield* van de NAVO, waar Nederland aan meedoet, leveren een belangrijke bijdrage aan piraterijbestrijding op zee. Echter, deze en andere maatregelen op zee, zoals de *Vessel Protection Detachments* (VPDs), zijn niet voldoende om piraterij uit te bannen, ook de onderliggende oorzaken moeten worden aangepakt. Daarom zet het kabinet in op de versterking van staatsgezag, de opbouw van legitieme instituties en een functionerende veiligheidssector. Hiertoe draagt Nederland bij aan de EU-trainingsmissie in Somalië en de capaciteitsopbouwmissie EUCAP Nestor. Daarnaast wordt bijgedragen aan de opbouw van vervolgings-, justitie- en detentiecapaciteit in de regio, onder anderen via projecten van de *United Nations Office on Drugs and Crime* (UNODC) en steunt Nederland activiteiten die voortkomen uit de «New Deal» voor Somalië, het overkoepelende plan onder beheer van de VN voor de ontwikkeling van het land. Centraal daarin staan bevordering van politieke legitimiteit, betrekken van vrouwen in het vredes- en stabiliseringsproces (VNVR1325), verzoening en dialoog op nationaal en lokaal niveau, werkgelegenheid en capaciteitsopbouw van rechterlijke instanties. Tot slot financiert Nederland een *community security* programma gericht op het creëren van grotere sociale veiligheid op gemeenschapsniveau. Deze inzet sluit aan op de V&R-programma's uit het meerjarig strategisch plan voor de Hoorn van Afrika.

Midden-Oosten

De conflicten in Syrië en Irak en de instabiliteit in de regio die hieruit voortkomt, blijven een grote zorg en vereisen ook van Nederland betrokkenheid (zie ook Kamerbrief geïntegreerde aanpak Syrië (32 623, nr. 123)). Naast de inzet op inclusieve politieke transitie, *early recovery* en wederopbouw en *accountability*, zal Nederland investeren in de opbouw van de veiligheidssector en handhaving van de *rule of law* in gebieden in Syrië die onder controle van gematigde oppositiegroepen staan. Daarnaast krijgt het indammen van de *spillover*-effecten van de Syrië-crisis prioriteit. Onder andere in Libanon, waar Nederland via de Wereldbank investeert in sociaaleconomische stabiliteit en de veiligheidssector, bijvoorbeeld door het bieden van onderwijs aan vluchtelingen, en ondersteuning biedt aan de *Lebanese Armed Forces*. De Nederlandse Patriotmissie aan de grens van Turkije beoogt (tot januari 2015) bescherming te bieden aan Turkse burgers tegen spillover vanuit Syrië. Ook draagt Nederland bij aan de VN-monitorings-missies UNDOF en UNTSO die toezien op het naleven van bestandafspraken, onder andere op de Golanhoogte. Daarnaast probeert Nederland het aantal slachtoffers van achtergebleven explosieve oorlogsresten te beperken via voorlichting en dataverzameling.

De huidige situatie in het Midden-Oosten vraagt een bredere aanpak. De Kamer is hier separaat over geïnformeerd.

Grote Meren

Nederland heeft een regionaal Veiligheid en Rechtsorde programma in de Grote Meren regio, waarbij aandacht wordt besteed aan conflict-vrije grondstoffen, rechtsstaatontwikkeling en inclusieve politieke processen. Nederland voert hierbinnen het bilaterale *Security Sector Development* (SSD) programma in Burundi uit. In dit programma wordt de geïntegreerde benadering toegepast door zowel de veiligheidsinstituties als het civiel toezicht hierop te versterken, waarbij Nederland als grootste donor

een voorbeeldrol speelt. Dit meerjarige programma verbetert de veiligheid van burgers via capaciteitsopbouw van leger en politie, en versterking van democratisch toezicht, met speciale aandacht voor mensenrechten, integriteit en gender. In dit programma doen ook Nederlandse militairen en politiemensen aan capaciteitsopbouw. Nederland steunt tevens, met een financiële bijdrage, de internationale strategie voor stabiliteit en veiligheid in oostelijk Congo van de VN (UNDP, MONUSCO), heeft een gender expert bij MONUSCO geplaatst en steunt de inspanningen van *de Special Envoy of the Secretary-General for the Great Lakes Region* om de politieke dialoog te versterken met stemmen vanuit het maatschappelijk middenveld.

Vooruitblik

Nederland is in het veld al actief bezig met het uitvoeren van de geïntegreerde benadering. In overgangsjaar 2014 zijn met het BIV de eerste stappen gezet om de samenwerking verder uit te bouwen. In de komende jaren zal het kabinet dit verder verstevigen, bijvoorbeeld door gezamenlijke evaluaties, gezamenlijke conflictanalyses, aandacht voor preventie en verdere kennisontwikkeling. Belangrijke thema's hierbij zijn de herkomst en de effecten van verschillende vormen van transnationale georganiseerde misdaad en de aanpak daarvan, veiligheid voor mensen en de veranderingen in de internationale stabiliteit en veiligheid.

Dit kabinet is voornemens om de vooruitstrevende rol van Nederland op het gebied van de geïntegreerde benadering te behouden en verder uit te bouwen.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten